

Maslak N. Agricultural Receipts in the Financial and Credit Providing of Agricultural Enterprises of Ukraine

The main instruments of financial and credit support of agricultural enterprises are examined in this article. In the article describes the conditions of use of agrarian receipts for the resource requirements of different types of the agricultural enterprises. Identified opportunities and threats of agrarian receipts of small and medium agricultural enterprises in Ukraine.

Keywords: financial and credit support, the agricultural sector of the economy, small agricultural enterprises, agrarian receipts.

Дата надходження до редакції: 12.04.2016 р.

Рецензент: д.е.н., професор Чупіс А. В.

УДК 338.2

АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ РЕЗУЛЬТАТОМ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

О. В. Чернецька, к.е.н., доцент, Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

В статті наголошено на необхідності управління фінансовими результатами в контексті стратегічного напрямку розвитку аграрних підприємств. Розглянуто етапи стратегічного управління фінансовими результатами, визначено передумови та складові стратегічного розвитку, проаналізовано інструментарій реалізації дій для досягнення стратегічної мети. Акцентовано увагу на необхідності корегування інструментарію у відповідності до визначених пріоритетів стратегічного напрямку.

Ключові слова: фінансові результати, управління, стратегія розвитку, інструментарій.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Ринкові умови господарювання вимагають від товаровиробників прийняття управлінських рішень щодо оптимізації чинників формування фінансового результату таким чином, щоб отримати бажаний розмір прибутку. Вищезазначені дії менеджерів є складовою системи управління підприємством. Враховуючи як позитивний, так і негативний вплив зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на розмір фінансового результату, менеджери мають обрати такий напрям управління господарськими процесами, який би при наявних ресурсах забезпечував достатній рівень рентабельності діяльності. Реалізація таких заходів передбачає поступове здійснення необхідних кроків в часовому просторі, що в сукупності становить процес стратегічного управління фінансовим результатом підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Касич А. О., Циган Р. М., Карбан О. І. наголошують на необхідності роботи підприємства на перспективу [5]. Як зазначають вчені, у підприємства немає майбутнього, якщо воно не застосовує розроблену стратегію свого розвитку. Отже, стратегічне управління стає важливішим фактором успішного виживання в ринкових умовах. На думку Руденко М.І., причиною підвищення ролі стратегічного управління діяльністю підприємства є прискорення змін у зовнішньому середовищі, поява нових потреб у споживачів, зростання конкуренції, розвиток інформаційних мереж тощо [6]. Повністю погоджуємось з Рябенковим О.В., який стверджує, що для успішної роботи підприємство має врахувати всі чинники, які впливають на його фінансові результати [7]. Дійсно, фінансові ре-

зультати аграрних підприємств формуються одночасно під впливом цілого комплексу економічних процесів і явищ. При цьому в окремі часові проміжки сила впливу тих або інших чинників змінюється, дія одних чинників підсилює або знижує вплив інших, суттєво змінюється ступінь впливу різних чинників залежно від стадії інших факторів впливу. Лише застосування системного та синергетичного підходу в системі управління фінансовими результатами дозволить врахувати сукупність всіх чинників, тим самим підвищити рівень ефективності господарювання аграрних підприємств. Всі ці підходи дозволять планувати та прогнозувати власні напрямки управління фінансовим результатом, тим самим формуючи стратегію розвитку аграрного підприємства.

Отже, вчені досліджують проблематику окреслення стратегії управління фінансовим результатом на вітчизняних підприємствах, але поза їх уваги залишається діяльність аграрного сектору економіки. В умовах економічної кризи споживання продукції всіх галузей економіки України скорочується, але аграрний сектор забезпечує продовольчу безпеку країни. Тому пошуку шляхів ефективного використання аграрного потенціалу в контексті формування стратегії розвитку аграрних підприємств має приділятися достатньо уваги.

Метою дослідження є аналіз окремих складових механізму стратегічного управління фінансовим результатом в умовах аграрного виробництва.

Виклад основного матеріалу. Стратегія розвитку підприємства розробляється з урахуванням фінансових можливостей підприємства, чинників внутрішнього та зовнішнього середови-

ща [6]. Стратегія підприємства передбачає вирішення таких завдань: визначення сфери діяльності підприємства і формування стратегічних напрямів; постановка стратегічних цілей і завдань для їх досягнення; формування стратегії для досягнення намічених цілей і результатів діяльності виробництва; оцінка результатів діяльності підприємства [5].

Більш того, стратегія розвитку підприємства має підпорядковуватись загальній стратегії економічного розвитку країни та відповідної галузі [6]. Якщо аналізувати стратегію розвитку аграрної галузі в Україні, то основною її метою є підвищення конкурентоздатності сільського господарства і сприяння розвитку сільських територій на сталій основі відповідно до стандартів ЄС і міжнародних стандартів [4]. Звичайно, під час розроблення стратегії розвитку аграрного підприємства слід враховувати динаміку макроекономічних процесів, тенденції розвитку вітчизняних аграрних ринків, можливості диверсифікації діяльності підприємства тощо. В контексті управління фінансовим результатом стратегічні напрямки слід спрямовувати на максимізацію позитивного фінансового результату та ринкової вартості підприємства.

Слід зазначити, що основою для прийняття будь-яких управлінських рішень, в тому числі і стратегічних, є якісне інформаційне забезпечення. Перш за все, процес управління фінансовим результатом на підприємстві забезпечується інформацією за допомогою даних бухгалтерського обліку. Саме облік дає відповідь на запитання: яку суму доходу отримує підприємство від погашення дебіторської заборгованості покупців за реалізовану їм продукцію, який рівень фактичних витрат на виробництво цієї продукції понесло підприємство, яка сума податків зменшує фінансовий результат діяльності підприємства, які види доходів і витрат формуються на підприємстві тощо. На підставі даних бухгалтерського обліку доцільно здійснити аналіз наявних ресурсів підприємства, ефективність їх використання та вплив чинників на розмір фінансового результату аграрного підприємства. В процесі аналізу обираються ті фактори, які справляють найбільший тиск (як позитивний, так і негативний) в контексті обраної стратегії розвитку діяльності. Кінцевою метою аналізу є надання інформації менеджерам та іншим зацікавленим особам для прийняття адекватних стратегічних рішень, вибору стратегії, яка найбільшою мірою відповідає майбутньому підприємства [5]. Ця інформація має стати основою для виділення пріоритетів в загальній стратегії розвитку підприємства в умовах наявних ресурсів та впливу факторів, як зовнішніх, так і внутрішніх.

Вчені виділяють окремі складові загальної стратегії розвитку підприємства, які нерозривно пов'язані та доповнюють одна одну. Асаніна А.В. наголошує на необхідності розробки фінансової

стратегії, що продиктовано реаліями ринкової економіки та вимагає певних чітких орієнтирів фінансового розвитку підприємств в умовах конкурентного середовища [1]. Як зазначає Руденко М.І., реалізація фінансової стратегії підприємства у тісному взаємозв'язку з інноваційною стратегією [6]. З ним погоджується і Сіренко І.М., називаючи причиною низького рівня інноваційної активності сільськогосподарських товаровиробників їхню низьку прибутковість поєднано з недосконалістю фінансової системи [8]. Слід зазначити, що інноваційний розвиток аграрних підприємств тісно пов'язаний з необхідністю дотримання відповідної стратегії екологічного розвитку. На сьогодні існують проблеми екологічного характеру, вирішення яких має бути покладено в стратегію розвитку, а відповідно і управління фінансовим результатом аграрних підприємств. Враховуючи важливість кожної з складових стратегічного управління фінансовим результатом, не можна не погодитись з думкою Руденко М.І. щодо необхідності постійного моніторингу окремих складових, що б надало можливість оптимізувати їх та поєднати відповідно до перспектив розвитку [6].

Для досягнення стратегічної мети суттєве значення має вибір відповідного інструментарію. Як зазначає Соседко К. Ю., стратегічне управління фінансовими результатами будується на засадах стратегічного планування, стратегічної організації і стратегічного контролю [9]. Ткач М. необхідним елементом процесу формування стратегії управління називає прогнозування як особливий вид передбачення можливих або бажаних змін фінансового стану підприємства [10]. Автор наголошує, що воно, з одного боку, передує плануванню, а з іншого – є його складовою частиною, оскільки використовується на різних стадіях стратегічного управління, а саме на стадії аналізу середовища, визначення передумов для формування стратегій, їх реалізації. При розробці стратегічного плану Рябенков О.В. пропонує використовувати розроблений механізм оцінки ефективності взаємовідносин з покупцями, оскільки в основу формування фінансового результату покладено вигідні партнерські відносини [7]. Вчений зазначає, що традиційні показники ефективності діяльності, – виручка та прибуток, – є результатом грамотної реалізації продукції і врахувавши прибуток від реалізації продукції та ті специфічні характеристики, якими «наділений» певний покупець, а саме: кількістю та ціною реалізованої продукції, розміром та тривалістю дебіторської заборгованості, стабільністю в роботі з підприємством та багатьма іншими, можна визначити, які з покупців є найбільш цінними.

Для визначення оптимальних напрямків стратегічного розвитку системи управління фінансовим результатом важливого значення набувають інструменти економіко-математичного моделювання, які дають можливість врахувати

всі чинники, оцінити їх вплив на формування фінансового результату аграрних підприємств в умовах обмежень наявних ресурсів. Таким чином, за допомогою цього інструменту керівництво мають змогу змоделювати стратегію управління фінансовими результатами в бажаному напрямку з мінімальним впливом негативних та максимальних впливом позитивних чинників.

Слід зазначити, що стратегія розвитку системи управління фінансовим результатом передбачає виконання ряд заходів для досягнення відповідної мети, а тому доцільно формулювати як довгострокові, так і короткострокові стратегічні цілі. Зокрема, на фінансовий результат впливає рівень операційного лівериджу, який показує, на скільки відсотків зміниться прибуток при зміні обсягу виробництва на 1%. Засобами економіко-математичного моделювання можна розрахувати, на скільки можна збільшувати обсяги виробництва для підвищення фінансового результату. Для цього доцільно за цільову функцію зазначити максимальну суму операційного лівериджу. Але враховуючи обернену залежність показника операційного лівериджу і суми прибутку, логічно, що програмне забезпечення буде формувати мінімальну суму прибутку. Отже, якщо розглядати короткострокову перспективу розвитку підприємства, то такі розрахунки допоможуть виявити резерви нарощування обсягів виробництва. При розробці довгострокових стратегічних напрямків доцільно ввести обмеження по розміру необхідного фінансового результату, або сформулювати дві цільові функції – максимум величини операційного лівериджу при максимумі прибутку. Тобто, ін-

струментарій стратегічного управління фінансовим результатом можна корегувати у відповідності до обраних концепцій стратегії.

Більш того, в процесі досягнення стратегічної мети можуть виникнути ситуації, які обумовлять відхилення від наміченого плану заходів. Підтримуємо думку Руденко М.І., який акцентує увагу на необхідності коригування дій, а відповідно і інструментарію, у випадку виникнення кризової ситуації та непередбаченого відхилення від наміченого плану розвитку системи управління, в тому числі шляхом прийняття ризикових і нестандартних рішень [6].

Логічним завершенням процесу стратегічного управління є оцінка отриманих результатів. Звичайно, наслідки можуть бути як позитивні, так і негативні, а окремі результати можна спостерігати під час реалізації намічених заходів. Тому дуже важливим є налагодження системи постійного моніторингу за окремими етапами реалізації стратегічного управління фінансовими результатами аграрних підприємств. Не менш важливим також є відповідна професійна кваліфікація управлінського персоналу, який може грамотно проаналізувати дані моніторингу, вчасно може відреагувати на виникнення непередбачених перешкод, обрати оптимальний інструментарій, передбачити розвиток подій тощо.

Вищезазначені аспекти мають певним чином відобразитись в механізмі стратегічного управління фінансовим результатом аграрного підприємства як сукупності дій для досягнення бажаної мети при обмеженні наявних ресурсів (рис. 1).

Рис. 1. Механізм стратегічного управління фінансовим результатом аграрного підприємства

Висновки та перспективи подальших досліджень. Процес управління фінансовими результатами має підпорядковуватись стратегічному напрямку розвитку аграрних підприємств та

галузі в цілому. Цей процес включає реалізацію декількох етапів, на кожному з яких є відповідні проблемні аспекти та певний вплив зовнішніх і внутрішніх чинників. Будь-яке відхилення вимагає

від кваліфікованого управлінського персоналу швидко реакцію, грамотне корегування наявних інструментів, а також прийняття нестандартних рішень. Лише застосування системного підходу та врахування синергетичних зв'язків дозволить побудувати ефективну систему стратегічного

управління фінансовим результатом, що підвищить конкурентоспроможність окремого аграрного підприємства та всієї галузі української економіки, що визначає напрям подальших досліджень.

Список використаної літератури:

1. Асаніна А.В. Фінансова стратегія як необхідний фактор успіху підприємства в умовах нестабільної економіки / А.В.Асаніна // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/viewFile/300/289>.
2. Вознюк Ю.А. Теоретичні аспекти стратегічного управління фінансовими ресурсами підприємства в умовах ринкового середовища / Ю.А. Вознюк, Л.І. Губанова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/index.php?s=%F2&paged=393>
3. Говорушко Т.А. Теоретичні аспекти сутності управління фінансово-економічними результатами діяльності підприємства / Т.А. Говорушко, М.І. Арич // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dSPACE.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2651/3/Theoreticalnature.pdf>
4. Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/16025>
5. Касич А. О. Науково - методичні основи обліково - аналітичного забезпечення управління прибутком підприємства / А. О.Касич, Р. М.Циган, О. І. Карбан // Проблеми економіки. – 2013. - № 1. - С.191-196.
6. Руденко М.І. Стратегічне управління фінансовими ресурсами підприємств автомобільного транспорту / М.І. Руденко// Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Серія: Економічні науки. - 2012. - Вип. 22, ч.ІІ. - С. 1-7.
7. Рябенков О. В. Напрями удосконалення політики управління фінансовими результатами промислового підприємства / О. В. Рябенков // Механізм регулювання економіки. – 2012. - № 1. - С. 196-203.
8. Сіренко Н.М. Концептуальні засади інноваційного розвитку аграрного сектору економіки України / Н.М. Сіренко // Маркетинг і менеджмент інновацій. - 2012. - № 1. - С. 234-240.
9. Соседко К. Ю. Значення стратегічного управління фінансовими результатами підприємства в сучасних умовах / К. Ю. Соседко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/11_EISN_2011/Economics/10_84922.doc.htm
10. Ткач М. Прогнозування фінансових результатів діяльності підприємства як основа для прийняття стратегічних рішень / М.Ткач // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://conference.spkneu.org/2013/12/prognozuvannya-finansovih-rezul-tati/>

Чернецкая О.В. Аспекты стратегического управления финансовым результатом аграрных предприятий

В статье отмечается необходимость управления финансовыми результатами в контексте стратегического направления развития аграрных предприятий. Рассмотрены этапы стратегического управления финансовыми результатами, определены предпосылки и составляющие стратегического развития, проанализированы инструментарий реализации действий для достижения стратегической цели. Акцентировано внимание на необходимости корректировки инструментария в соответствии с определенными приоритетами стратегического направления.

Ключевые слова: *финансовые результаты, управление, стратегия развития, инструментарий.*

Chernetska Olga V. Aspects strategic management of agricultural enterprises financial result

The article notes the need to manage financial results in the context of the strategic directions of development of agricultural enterprises. The stages of strategic management of financial performance defined prerequisites and components of strategic development, analysis the implementation of the tools of action for achieving the strategic goals. The attention to the need to adjust the tool in accordance with the specific priorities of the strategic direction.

Keywords: *financial results, management, development strategy, toolkit.*

Дата надходження до редакції: 03.03.2016 р.

Рецензент: д.е.н., професор І.П.Приходько